

GLOBALASHUV JARAYONIDA YOSHLARNING MILLIY QADRIYATLARGA MUNOSABATI

Djangabayev Mirzamuxammed Polatbaevich

<https://doi.org/10.5281/zenodo.1678776>

Annotatsiya. Ushbu maqolada globallashuv jarayonining yoshlar ongiga ta'siri va uning milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatiga ta'siri yoritilgan. Yozuvda yoshlar orasida g'arbona madaniyatga intilish kuchayib borayotgani, bu holat esa milliy qadriyatlarning so'nishiga olib kelishi mumkinligi ta'kidlangan. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni saqlab qolish va rivojlantirishning samarali yo'llari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Globallashuv, yoshlar, milliy qadriyatlar, madaniyat, ma'naviyat, ta'lim, zamonaviy tahdidlar.

ОТНОШЕНИЕ МОЛОДЕЖИ К НАЦИОНАЛЬНЫМ ЦЕННОСТЯМ В ПРОЦЕССЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация. В статье рассматривается влияние глобализации на мировоззрение молодежи и их отношение к национальным ценностям. Отмечено, что усиление интереса к западной культуре среди молодежи может привести к потере традиционных ценностей. Также анализируются эффективные пути сохранения и развития национальных ценностей в условиях глобализации.

Ключевые слова: глобализация, молодежь, национальные ценности, культура, духовность, образование, современные вызовы.

ATTITUDE OF YOUTH TO NATIONAL VALUES IN THE PROCESS OF GLOBALIZATION

Abstract. This article explores the impact of globalization on youth consciousness and their attitude toward national values. It emphasizes the growing inclination of young people toward Western culture and the potential threat this poses to traditional values. The paper also discusses effective ways to preserve and promote national values amid globalization.

Keywords: Globalization, youth, national values, culture, spirituality, education, modern challenges.

XXI asrda globallashuv jarayoni har bir jamiyat hayotiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayon ijtimoiy-siyosiy, madaniy, iqtisodiy hayotda o'zgarishlar keltirib chiqarishi bilan birga, xalqning qadriyatlariga, an'alariga, ayniqsa, yosh avlodning ruhiy-axloqiy olamiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Milliy qadriyatlar – bu xalqning tarixiy xotirasi, o'zligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Globallashuv esa ko'plab holatlarda bu qadriyatlarga xavf soluvchi omil sifatida namoyon bo'lishi mumkin [1]. Globallashuv asosan texnologik rivojlanish, axborot oqimining kuchayishi, internet tarmog'i, ijtimoiy tarmoqlar va mass-mediani o'z ichiga olgan kompleks jarayondir. Bu jarayon orqali turli xalqlarning madaniyatlari aralashib, bir-biriga singishmoqda. Ayniqsa, g'arb madaniyatining dominantligi ko'plab yoshlar ongida o'z milliy qadriyatlariga befarqlikni yuzaga keltirmoqda [2]. Zamonaviy yoshlar g'arbona hayot tarzi, kiyinish madaniyati, san'at va musiqaga ergashar ekan, ko'plab hollarda o'z milliy urf-odatlarini, diniy e'tiqodlari va axloqiy mezonlariga nisbatan loqaydlik namoyon etadilar. Bu esa jamiyatda ma'naviy ziddiyatlarni keltirib chiqaradi [3].

Shunga qaramay, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarning yoshlar hayotidagi ahamiyati ortib bormoqda. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek: "Milliy g'urur va milliy qadriyat – bu bizning kuchimiz va kelajagimizga ishonchimizdir" [4]. Yoshlar ongiga milliy qadriyatlarni singdirish – bu nafaqat ta'lim muassasalari, balki oilaning, mahallaning va ommaviy axborot vositalarining ham dolzarb vazifasidir. Ta'lim tizimida milliy tarbiya elementlarini kuchaytirish, tarixiy merosni o'rganish, milliy bayramlar, san'at, adabiyot va urf-odatlarini yoshlar ongiga chuqur singdirish zarurdir [5].

Yoshlarning milliy qadriyatlarga munosabatini shakllantirish yo'llari

1. Ta'lim va tarbiya orqali – maktab va oliy ta'lim muassasalarida "Ma'naviyat saboqlari", "Tariximiz – g'ururimiz" kabi darslarni joriy etish orqali milliy qadriyatlar targ'ib etilishi mumkin.

2. OAV va ijtimoiy tarmoqlar orqali – yoshlar orasida ommabop bo'lgan platformalarda milliy qadriyatlarni yorituvchi kontent yaratish.

3. Madaniy tadbirlar orqali – folklor festivallari, milliy liboslar ko'rgazmalari, milliy taomlar haftaligi kabi loyihalar yoshlarni o'z ildizlariga qaytishga undaydi.

4. Raqobatbardoshlikni oshirish – milliy qadriyatlarni zamonaviy dizayn, texnologiyalar yordamida ommalashtirish orqali uni yoshlar orasida jozibador qilish zarur. Hozirgi zamon taraqqiyotining eng asosiy belgilari – bu texnologiyalar rivoji, axborot oqimining tezlashuvi va madaniy ta'sirlarning chegarasiz tus olganidir. Bu jarayon globallashuv deb yuritiladi.

Globallashuvning kuchayishi natijasida har bir xalq, ayniqsa, yosh avlod o'zining milliy o'zligini anglash, uni saqlab qolish masalasida yangi vazifalar oldida turibdi. Ayniqsa, postpandemiya davrida internet va raqamli hayotga to'liq ko'chish natijasida yoshlar orasida g'arbona qadriyatlarga, hayot tarziga ergashish kuchaygan [1]. Milliy qadriyatlar esa xalqning tarixiy xotirasi, axloqiy tamoyillari va madaniy o'zligidir. Ular orqali jamiyatda ijtimoiy birlik, birdamlik va ma'naviy uyg'unlik qaror topadi. Shunday bir sharoitda, yoshlarning ushbu qadriyatlarga munosabatini shakllantirish – har bir davlat uchun strategik masaladir [2].

Globallashuv bir tomondan, yangi bilimlar, texnologiyalar, tillar va madaniyatlar bilan tanishish imkonini yaratmoqda. Ammo, bu jarayon yosh avlodni o'z milliy ildizlaridan uzoqlashtirish xavfini ham tug'diradi. O'zbekistonda so'nggi yillarda ijtimoiy tarmoqlarda g'arbcha hayot tarzi, kiyinish madaniyati, turmush uslubi va hatto shaxsiy munosabatlar andozasi targ'ib etilmoqda. Bu holat esa ayrim hollarda yoshlarning o'z milliy qadriyatlariga befarqligiga olib kelmoqda [3]. So'rovnomalar shuni ko'rsatadiki, 16-25 yosh oralig'idagi yoshlarning qariyb 45 foizi milliy liboslarni zamonaviy deb hisoblamaydi, 30 foizi esa milliy bayramlarga nisbatan befarq munosabatda bo'lmoqda [4].

Milliy qadriyatlar: yoshlar ongida qanday aks etmoqda?

Milliy qadriyatlar – bu faqat urf-odatlar emas, balki oilaviy rishtalar, mehr-oqibat, ustoz-shogird an'analari, o'zaro hurmat va ma'naviy poklikdir. Ularni saqlash uchun faqat targ'ibot emas, balki ularni hayot tarziga aylantirish zarur.

Yoshlar orasida milliy qadriyatlarga nisbatan munosabat turlicha: Ba'zilar uni eskilik sarqiti deb bilsa, boshqalar zamonaviy vositalar orqali uni qayta talqin qilishga intilmoqda.

Masalan, TikTok va Instagramda faol bo'lgan bir guruh o'zbek blogerlar milliy raqslar, taomlar va kiyimlarni zamonaviy formatda namoyon etish orqali qadriyatlarni ommalashtirmoqda [5].

Bu esa shuni ko'rsatadiki, agar to'g'ri yo'naltirilsa, globallashuv yoshlar uchun xavf emas, balki imkoniyat bo'lishi mumkin.

Yoshlar orasida milliy qadriyatlarni shakllantirish yo'llari

1. Raqamli vositalardan foydalanish – Milliy qadriyatlarni yoshlar sevgan formatlarda (reels, podkastlar, bloglar) taqdim etish.

2. Ta'lim dasturlarini boyitish – O'quv dasturlarida milliy tarix, san'at, adabiyot va ma'naviyatga doir mavzularni ko'paytirish.

3. Innovatsion madaniy loyihalar – "Milliy meros haftaligi", "Qadriyatlar bilan yashaymiz" kabi interaktiv tadbirlar o'tkazish.

4. Oilaviy muhitni mustahkamlash – Chunki qadriyatlar eng avvalo oilada shakllanadi.

5. Yoshlar bilan doimiy muloqot – Ularning qiziqishlarini inobatga olib, qadriyatlarni ularning tilida tushuntirish.

Globallashuv – bu to'xtatib bo'lmaydigan jarayon. Uni inkor etish emas, unga moslashgan holda milliy o'zligimizni saqlab qolish muhimdir. Buning uchun esa davlat siyosati, ta'lim tizimi, oilalar, diniy va madaniy muassasalar, OAV va blogerlar bir yoqadan bosh chiqarib harakat qilishi lozim. Yoshlarning milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabati – bu faqat bugungi masala emas, balki ertangi jamiyatimizning qanday bo'lishi haqidagi savoldir. Globallashuv jarayoni yosh avlod hayotida katta rol o'ynamoqda. Ularning dunyoqarashi kengayib borayotgan bir paytda, milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatni mustahkamlash, yoshlarni o'zlikni anglashga, tarixiy va madaniy merosga hurmat ruhida tarbiyalash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Globallashuv va milliy qadriyatlar bir-biriga zid emas, aksincha, ular uyg'unlikda mavjud bo'lishi uchun maqsadli siyosat, samarali tarbiya, innovatsion yondashuv zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – T.: Ma'naviyat, 2008.
2. Xalilov N. Milliy qadriyatlar va yoshlar. – T.: O'zbekiston, 2020.
3. Qodirova D. Globallashuv va yoshlar: psixologik tahlil. // Yoshlar falsafasi. – 2021. – №2.
4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O'zbekiston, 2016.
5. "Milliy qadriyatlar targ'iboti orqali yoshlar tarbiyasini takomillashtirish yo'llari". // Ma'naviy-ma'rifiy ishlar metodik to'plami. – 2022. – №3.